

Norsborg

Filtreringsbassängerna på Norsborgs vattenverk. Foto 1976, Lennart af Petersens, Stockholms stadsmuseum.

Gården Norsborg hette ursprungligen Hundhammar. Kanske var den uppkallad efter en storman vid namn Hunde som bodde här under vikingatiden.

Om mäktiga män vittnar också de stora gravhögar på gravfältet öster om gården. I en av högarna som undersöktes 1939 hittades fragment i guld från ett av Nordens praktfullaste svärd från 600-talet. Det har troligen tillhört en storman ur den betydelsefulla Folkungaätten.

IErikskrönikan, en historisk berättelse på vers från medeltiden om Sverige och Folkungaätten, berättas om en händelse under 1200-talet när stormannen Johan Knutsson blev dräpt av

ester som förföljt honom in i Mälaren:

”hans hustru rymde till Hundhammar,
hon hade sorg och mycket jammer
i sitt hjärta och i sin huga.
Då tog den ädla, rena fruga
och samlade folk och mycken
makt
och drap dem alla, så är mig sagt
uppå ett berg, heter Estaskär.
Alla läto det livet där.
Och hon lät draga deras skepp å
land och bränna
förty att sorgen var kommen till
henna.”

Magnus Ladulås, som också tillhörde Folkungaätten, ägde Hundhammar på 1200-talet och gjorde den till kungsgård. Två av hans söner, hertigarna Valdemar och Erik, ärvde gården. Det var härifrån de 1306 anträdde den vådliga färden till Håtuna för att fånga sin bror kung Birger i de tre brödernas kamp om kungskronan. Kampen slutade 1317 med det ödesdigra Nyköpings gästabad där Erik och Valdemar oskadliggjordes.

Hundhammar började kallas Borg på 1600-talet. På 1790-talet köpte Johan Liljencrantz, Gustav III:s finansminister, fastigheten och byggde 1812 de nuvarande husen närmare Mälaren. Han gav gården namnet Norsborg efter sin maka Eleonora.

Mot slutet av 1800-talet räckte inte längre det gamla vattenledningsverket vid Årstaviken till för Stockholms vattenförsörjning. Staden bestämde sig då för att utnyttja Borsnjöns klara vatten och inköpte 1900 alla egendomarna runt sjön, däribland Norsborg där själva vattenverket anlades. Det invigdes 1904 av Oscar II. Numera tas inte vattnet längre från Borsjön utan från Mälaren – 80 000 000 000 liter per år distribueras via Norsborgsverket.

Tunnelbanestation Norsborg invigdes 1975.